

Foto: Shutterstock/ Jackrit Singhanut

Uit het leven gegrepen

over de kwaliteit der dingen

Ilse Joostens (België)

‘Vroeger was alles beter’ is een geveugelde uitspraak van menig ouder persoon, refererend aan de ‘goeie ouwe tijd’, al dan niet vergezeld van een sneer naar ‘de jeugd van tegenwoordig’. Hoewel ik ook al meer dan een halve eeuw op deze aardkloot rondloop weet ik wel beter. Het idee dat het vroeger beter was, is van alle tijden en voornamelijk het gevolg van ons brein dat ons voor de gek houdt omdat positieve ervaringen ons beter blijven dan negatieve.

Toch denk ik niet dat mijn brein me beduvelt als ik het gevoel heb dat de kwaliteit van consumentenartikelen vroeger in het algemeen beter was. Niet dat er toen geen rommel

werd verkocht maar tegenwoordig is het toch wel heel erg. De vooruitgang in technologie leidt niet alleen tot verbeteringen en meer mogelijkheden maar helaas ook tot het

beknotten van de vrijheid van de consument en erger nog het geniepig verkorten van de levensduur van producten.

Koninklijke lampen en onvervangbare batterijen

De ontdekking van de heldere blauwe LED in 1993 heeft een revolutie in gang gezet op het vlak van verlichtingstechniek. Het heeft nog even geduurd vooraleer de LED-lamp in de winkel op het schap lag en naast een zeer laag verbruik werd ook een fenomenale levensduur van enkele tienduizenden uren beloofd. In de praktijk lijkt het soms eerder om minuten te gaan dan uren, want ik heb al behoorlijk wat kapotte LED-lampen vervangen. Bedrijven willen nu eenmaal graag verkopen en dan zijn producten met een lange levensduur minder goed voor de omzet. In de elektronica is ontwerpen op het randje van – of zelfs over – de maximale specificaties van componenten een sport op zich. Dat is moeilijker dan het lijkt want bij voorkeur dient het product zo snel mogelijk – maar natuurlijk wel na de garantietermijn – te falen, om niet te moeten opdraaien voor de geleden schade. De consument in kwestie laat zich toch weer keer op keer beduvelen en koopt zuchtend gewoon een nieuw en beter model.

Dat is met LED-lampen niet anders en vele zijn zo ontworpen dat de LED's de maximaal toelaatbare stroom voor hun kiezen krijgen of net ietsje meer. Het verband tussen licht-opbrengst en stroom is niet lineair waardoor het rendement afneemt en meer vermogen in warmte wordt omgezet. Met deze aanpak krijgen zowel de LED's als de andere elektronica het zwaar te verduren waardoor de lamp er voortijdig de brui aan geeft. Mag je weer een nieuwe kopen, kassa!

Het kan ook anders. Om de stad Dubai energiezuiniger te maken, is Sjeik Mohammad Bin Rashid Al Maktoum een partnerschap aangegaan met Philips voor de productie van miljoenen LED-lampen, de zogenaamde Dubai-lampen [1][2][3]. Door de LED's aan te sturen tot de helft van hun maximaal vermogen is niet alleen de levensduur veel langer, maar deze lampen verbruiken voor dezelfde lichtopbrengst de helft van onze LED-lampen. Het zal u niet verbazen dat deze lampen hier lange tijd niet te koop waren, wat had u gedacht? Pas recent heeft Philips – al dan niet onder politieke druk – hier vergelijkbare LED-lampen uitgebracht met hun Master Ultra Efficiency-serie.

Jaren geleden werd me gevraagd een satellietontvanger te herstellen die leed aan een of andere vorm van vroege dementie, wat zich uitte als willekeurige tekens op het display. Zowat alle elco's in de 12V-voedingslijn op de hoofdprint bleken 10V-types te zijn. Ik heb geen idee hoelang de gemiddelde 10V-elco het uithoudt bij 12 V, maar er moet over nagedacht geweest zijn omdat de garantietermijn net verstreken was. Nadat ik ze vervangen had, door 16V-exemplaren, werkte het ding weer als een zonnetje. Het is geen alleenstaand geval want zelfs in een defecte accula-

der van een grasmaaier van een gerenommeerd A-merk vond ik een 10V-elco terug die als afvlakcondensator piekspanningen tot wel 14 V te verwerken kreeg.

Iedereen weet dat lithium-ion accu's niet het eeuwige leven hebben en dus vervangbaar zouden moeten zijn. Niet zo bij mijn draadloze steelstofzuiger dus. Kort na de garantietermijn – alweer – begon de zuigtijd sterk terug te lopen. Na veel gepriegel, gevloek en een opgehaalde vinger heb ik de 18650-cellen succesvol kunnen vervangen. Helaas is puntlassen en solderen niet meteen weggelegd voor de gemiddelde stofzuigergebruiker. Onze oude energievretende sledestofzuiger daarentegen doet het anders na 24 jaar nog prima. Hetzelfde met accu's van recente smartphones waar een vervanging stilaan meer weg heeft van een openhartoperatie.

De softwareduivel en het Nieuw Europees Bauhaus

Het voorgaande was maar 'old school', door de toenemende digitalisering en het gebruik van software zijn de mogelijkheden om consumenten te pesten zo ongeveer eindeloos geworden. Van inktpatronen voor printers met chips tot eindeloze software-updates die uw apparaten zoals computers en smartphones niet alleen vertragen maar op termijn

zelfs onbruikbaar maken wegens zogezegd 'verouderd'. Of erger nog, op een mooie dag laat uw printer doodleuk weten dat hij het einde van zijn levensduur heeft bereikt waarna hij er prompt mee ophoudt [4]. Een bekende fabrikant van labelprinters [5] heeft het zelfs gepresteerd om de labels te voorzien van RFID-tags zodat je hun duur papier moet kopen, uiteraard om de gebruikservaring te verbeteren. Nou ja, dit soort dingetjes wordt altijd als goed voor de gebruiker, consument of burger voorgesteld, maar uiteindelijk is die onveranderlijk de pineut.

In het kader van 'planned obsolescence' zijn de groene bobo's met hun Nieuw Europees Bauhaus [6] misschien nog wel de ergsten. Ik heb het niet zo op die Duitse bouwstijl begrepen, maar ook de toenemende druk op burgers om hun nog perfect werkende apparaten op de schroothoop te gooien en te vervangen door energiezuinigere, 'groene' varianten baart me zorgen. Los van de zotte kosten lijkt het me dat de productie en recyclage van huishoudapparaten ook behoorlijk wat CO₂ uitstoot. Ook ik ondergetekende ben sinds kort bij wet verplicht mijn nog perfect functionerende gasketel op het stort te gooien en te vervangen door een nieuwe omwille van een paar procenten rendement. We weten weer waarvoor we moeten gaan werken dus... ◀

220461-03

WEB LINKS

- [1] Leds from Dubai, the royal lights you can't buy: <https://hackaday.com/2021/01/17/leds-from-dubai-the-royal-lights-you-cant-buy/>
- [2] The lamps you're not allowed to have. Exploring the Dubai lamps: <http://www.youtube.com/watch?v=klaJqofCsu4>
- [3] Making "Dubai lamps" from 13 W Philips bulbs with a simple hack!: <http://www.youtube.com/watch?v=rXJq2vLJhLA>
- [4] Planned obsolescence rears its ugly head in Epson printer spat: <http://www.extremetech.com/computing/338810-planned-obsolescence-rears-its-ugly-head-in-epson-printer-spat>
- [5] Why Dymo Label Printers SUCK!: <http://www.youtube.com/watch?v=xzSDJRC0F6c>
- [6] European Parliament: Report on the New European Bauhaus: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-9-2022-0213_EN.html